

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת קורח תשע"ז

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בכ"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז, א)

כתב רש"י, "ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) בקהלם אל תחד כבודי". וקשה, וכי יעקב דאג כל כך לכבוד עצמו שלא יזכר שמו? ועוד, שמה יועיל לו אם לא יזכר בפסוק "בן יעקב" אם נזכר עד בן לוי, וכי מי זה לא ידע אשר לוי הוא בן יעקב.

אך הענין הוא כן, דהנה מפרשי התורה אומרים על הפסוק (ויקרא כו, מב) "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור" הנכתב באמצע התוכחה וקשה, אדרבה זה לטובה גדולה יחשב להזכיר להם זכות אבות, ואם כן מה זה שייך לקללות, ותירצו, כי בשעת עונש בעת הקללה גם זה לעונש יחשב להזכיר להם האבות מקור מחצבתם כי זה גורם להעניש אותם עוד יותר כמו למשל אם אחד נתפס בגניבה, ובעת שיעמוד לפני המשפט יגיד עליו אחד שהוא בן הרב דמתא, אז ודאי יהיה גדול עונו מנושא וכפלים יענש, כן בעת הקללה אומר הכתוב כי גם יזכור להם שהם בני אברהם יצחק ויעקב, ומצד יחוסם אינם ראויים לאותם החטאים, ועל ידי זה יוגדל עונשם.

לזה נזכר לומר גם כאן, כי יעקב מגודל אהבתו לבניו כרחם אב על בנים, התפלל על קרח להקטין עונשו, ולכן ביקש והתפלל עליו כי בשעת העונש לא יזכור לו שהוא בן יעקב.

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז, א)

ברש"י, קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו? וכו'. ביאר הרה"ק מקאצק, קרח שפיקח היה - מה ראה לשטות זו - להיות פיקח?...

ואון בן פלת בני ראובן. (טז, א)

ידועים דברי חז"ל במדרש תנחומא (פרק י) וכן הוא בגמ' סנהדרין, "חכמות נשים בנתה ביתה זו אשתו של און" שהיא הצילתו כשאמרה לו שבין כה וכה הוא לא יהיה הכהן הגדול והמנהיג, ומה אכפת לו אם ייקרא תלמידו של משה ואהרן או תלמידו של קורח, והשקנה אותו בין וכו' וניצל מהמחלוקת.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ביאר מה היתה חכמתה המיוחדת של אשתו של און? ואמר בזה דבר נורא, כן! בשעת מחלוקת, בלהט האש, אם האדם מסוגל לחשב חשבון פשוט של אחד ועוד אחד שווה שתיים - אכן זו חכמה אדירה!

ובדברי המדרש הנ"ל, אפשר להמתיק את טענתה, שהיא טענה לו, הרי מה המחלוקת כאן, שמשה טען שכל המיניונים נעשו עפ"י רצון ה' וקורח טען שהיו כאן נגיעות, וממילא גם הוא דורש גדולה לעצמו. באתה אשתו של און ואמרה לו, ממנה נפשך, באם משה צודק, הרי זה ציווי הקב"ה. ואם קורח צודק, אזי קח את אומנות רבך בידך, דהיינו שקורח הרי טוען שתמיד החשבון צריך להיות "מה יש לי מזה", ולדאוג לטובת עצמו. אז גם אתה תחשוב מה יש לך מזה והרי אתה לא תרוויח כלום, שהרי לא ישתנה מעמדך בין אם משה הוא המנהיג ובין אם קורח. ועל זה שיבחה הכתוב: (משלי יג) חכמות נשים בנתה ביתה זו אשתו של און ואולת בידיה התרסנה זו אשתו של קרח.

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו וגו' (טז יד)

האדמו"ר מגור הבית ישראל זצ"ל סיפר על תלמיד חכם וגביר אחד שהיה בא תמיד לשפת אמת ואחר כך כשנפטר השפת אמת ונתמנה האמרי אמת לאדמו"ר היה בא הנ"ל לשולחנו כי היה קרוב משפחה קצת וכן משום שהיה בנו של הרבי הקודם, פעם אחת נזדמן לו איזה מסחר, לקנות יער, ובא לשאול את פיו של האמרי אמת ויעץ לו שיקנה, ואח"כ הפסיד על ידי זה שקנה ופשט את הרגל. כיון שכך, הפסיק לבא אליו, לפי שאמר בליבו אצל הרבי הקודם כל פעם שהייתי שואלו וענה לא יצא מזה הפסד ואצל רבי הזה מיד ששאלתיו הפסדתי כל כספי, אם כן אין זה רבי. לאחר זמן, כאשר שהה האמרי אמת במרינבד והחסידים הלכו אחריו, הלך הנ"ל גם כן אחריו וחשב בלבו שאפ"י שהוא עצמו אינו רבי, מכל מקום בנו של רבי הוא... בעודו חושב כך, היסב האמרי אמת את פניו ואמר לו: איתא במדרש (במדבר רבה יח, ח) "קרח שפיקח היה, מה ראה לשטות הזה, אלא עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו, שמואל ששקול כמשה ואהרן". ולכאורה, אטו משום כן הותר כבר לקרח לחלוק על משה רבנו ע"ה? אלא דכיון שראה קרח שהעצה שנתן משה לשלוח מרגלים לראות הארץ לא הצליח, עלה בלבו שיכול לחלוק עליו, וכמו שאמרו "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו" שרבי שנותן עצה שאינה עוזרת, אינו רבי.

וסיים הבית ישראל, שבאמת חס ושלום לא היתה זאת עצה שאינה הוגנת, שעל ידי עצתו של האמרי אמת ניצל ההוא וכל משפחתו מהמלחמה הנוראה לפי שאחר שנכנס לחובות עצומים עבור השטח שקנה הוצרך לברוח עם כל משפחתו לארץ ישראל וניצל מהמלחמה.

(כרם חמד)

ואהרן מה הוא כי תלינו עליו (טז, יא)

שמעתי ממרן הגאון הרב ברוך שמעון שניאורסון (שליט"א) [זצ"ל] ראש ישיבת טשעבין, דאיתא (עירובין סה, ב) 'בשלשה דברים אדם ניכר בכיסו בכוסו ובכעסו'. והנה באהרן לא היה שייך להכירו בכיסו משום שהיה יכול לחלק צדקה בשפע לפי שלא נחסר מכיסו כלום, דישאל היו מחוייבים להעשירו, כדאיתא (יומא יח, א) 'גדלהו משל אחיו'. ובכוסו נמי לא שייך שהרי לכהן אסור לשנות יין, ורק בכעסו היה אפשר להכירו. וזהו מה שאמר "ואהרן מה הוא", אם רצונכם לדעת מי הוא אהרן "כי תלינו עליו" כאשר תריבו עימו ואז יהיה ניכר בכעסו.

(כרם חמד)

זכרון לבני ישראל וגו' ולא יהיה קרח ועדתו (יז, ה)

איתא בגמ' (ב"ב עד.) דאמר ליה ההוא טייעא לרבה בר בר חנה, בא ואראה לך הבליעה של קורח והראהו איך שקרח ועדתו צועקים 'משה אמת ותורתו אמת והם בדאים'. שמעתי מהגאון ר' ברוך שמעון שניאורסון (שליט"א) [זצ"ל] בשם הגה"צ ר' מאיר שפירא זצ"ל שאמר בדרך צחות דאף על פי שכמו קרח עצמו כבר לא יהי' כדכתיב "ולא יהיה קרח" אבל הבליעה של קרח עדיין בעולם, דבולועי קורח אומרים 'משה אמת ותורתו אמת' דהרבנים הם אמיתיים, אך 'הם' היינו, המשמשים, בדאים. כלומר, שכל דבריהם של גדולי ישראל הם בעצת משמשיהם, והמשמשים בדאים. וכל הטוענים כך מהראוי שידעו כי דבר זה מירושתו של קרח הוא.

(כרם חמד)

מאוצרות המגידים

ויקח קרח (טז, א)

במדרש רבה בפרשתינו (יח, יד) "אח נפשעו מקריית עוז ומדיינים כבריח ארמון" (משלי יח) זה קרח שפשע בתורה שהיא עוז שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. ומדיינים כבריח ארמון והלא היה יודע שבעלי דיניו היו קשים כבריח ארמון זה משה ואהרן מה הבריח אינו זו כך משה שנא' (שמות כו) והבריח התיכון בתוך הקרשים מברייח מן הקצה אל הקצה".

צריך להבין מה פשע קרח בתורה, והרי חטאו היה במחלוקת ולא בפשיעה בתורה? ומה הוא ההמשך של היה יודע שבעלי דיניו קשים כבריח ארמון וכו'.

ובהמשך הפרשה: "העיני האנשים ההם תנקר", כתב רש"י שאפ"י תנקר עיניהם לא יעלו. יש להבין למה לא אמרו ידי או רגלי האנשים האלו תעקר וכדומ' למה דוקא העיניים? מה הכוונה בזה.

ויבאר בהקדם דברי הגמ' (עירובין ק, ב) אמר רבי יוחנן אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה. ובמדרש (רבה, דברים פרשה ה פסקה ב) איתא "זש"ה (משלי ז) "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם וגו'" מה ראה שלמה ללמד לעצל מן הנמלה, רבנן אמרי הנמלה הזו וכו' אינה חיה אלא ששה חדשים, וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה, והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצא חטין ושעורין ועדשים, וכו'. אמר ר"ש בן יוחאי מעשה היה ומצאו בבור שלה שלש מאות כור (64 טון) מה שמכנסת מן הקיץ לחורף. לפיכך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אף אתם התקינו לכם מצות מן העולם הזה לעולם הבא ומהו ראה דרכיה וחכם רבנן אמרי ראה דרך ארץ שיש בה שבורחת מן הגזל אמר ר"ש בן חלפתא מעשה בנמלה אחת שהפילה חטה אחת והיו כולם באות ומריחות בה ולא היתה אחת מהן נוטלת אותה, באה אותה שהיתה שלה ונטלה אותה וכו'".

שואלים המפרשים, (ומביאים הר"ש לוינשטיין) למה באמת כתבה התורה את הגזל אם אפשר ללמוד מהנמלה.

ומתריך החידושי הר"ם, וכן הוא בספר "דרש אב", שהנמלה הזאת אכן לא נוגעת בחיטה שחברתה נגעה בזה, אבל מאיפה מגיעים כל החיטים? וכי ראינו מימך נמלה חורשת, זורעת וקוצרת? ומאיפה כל החיטים, הרי הכל גזל מהאדם! יוצא שהנמלה ה"צדיקת" הזאת היא הגזלנית הגדולה בעולם, ולמה, כי היא אין לה תורה! בעינינו "גזל" זה רק לגנוב מחברתה הנמלה, אבל לגנוב מהאדם זה שום דבר... כי בלי תורה אין אדם יודע מה טוב ומה לא טוב, אדם בעינינו שלו לא רואה כלום! מה נחשב לטוב ומה לא, רק התורה קובעת מה טוב ומה לא טוב, מה ישר ומה לא ישר.

מספרים, שבורשא היו קבוצת גנבים וגזלנים שהפילו את חתנתם על כל תושבי השכונה. פעם אחת גנבו מאיזה אשה אלמנה, באה האלמנה אל הרב בבכיות שהיא חייבת את הכסף הזה, אמר הרב, נו, מה אני יעשה הרי כולנו טובלים מהם. אמר הגבאי אני מכיר מישוהו שיש לו קשרים עם מישוהו שיש לו קשרים עם ראש הגנבים, אולי נעביר לו מסר שכאן הם הגזימו ושיחזירו את הכסף, כי זה מקרה מיוחד, בכל זאת, הרי היא אלמנה! ואכן העבירו את המסר, אמר ראש הגנבים: נשב ונדון בבקשה. ישבו ודנו ואכן הגיעו להסכמה שכאן זה מקרה מיוחד

'בשנים האחרונות, הוסיף שמעון, אני מרוויח כסף רב במכירת מכשירי הכתיבה, ועכשיו שגם אתה מוכר אותם, לא הצלחתי להגיע להישגים נאים! - - הוא אינו מזכיר אף מילה על כך שהזכות למכירת מכשירי הכתיבה היתה נתונה בעצם לשכנו הטוב, ראובן, שהתעסק כל השנים רק במכירת ספרי הקודש, וגילה רוחב לב נדיר בכך שלא מימש את זכותו בענין מכשירי הכתיבה, ונתן את הזכות הזו לעמיתו.

שמעון בא בטענות אל ראובן כיצד זה שהחליט למכור את המכשירים הללו?! הרי הזכות הזו - שלו היא!!!

אינו מסתפק בכך

ותשמעו עד היכן מגיע רוחב הלב של ראובן; לשמע טענותיו המוזרות של שמעון, ואומר לו ראובן שהוא מוכן לשלם על כל ההפסדים שנגרמו לו... ולא רק זאת, אלא הוא מקבל על עצמו שלא למכור יותר מכשירי כתיבה...

היש אדם הגון וישר יותר מזה!?

אבל שמעון אינו מסתפק בכך... הוא תובע את ראובן לדין תורה אצל אחד מגדולי התורה. הרב שומע את הטענות של שני הצדדים, ומבין מיד עם מי הצדק, וגוער בשמעון על שהחל למכור מכשירי כתיבה, למרות שהיה זה ייעודה של החנות של ראובן.

הדיין התפעל מאוד מיושרו והגינותו, וטוב ליבו, של ראובן, והביע את התפעלותו זו בבית הדין.

כעבור תקופה מסוימת, יושב ראובן בחנותו, ומחשב את חשבונותיו בעיני דירה שרכש לבנו שנישא זה עתה, והנה מתברר לו שמחר בבוקר הוא אמור לפרוע לקבלן סך של רבבות רבות של שקלים, והכסף אינו מצוי ברשותו, ואין לו אפשרות להשיגו!

מה עושה יהודי כמותו, בשעה שהוא נמצא בצרה? מדי יום הוא נועל את חנותו בשעה 4 אחה"צ, מגיע לביתו כדי לטעוד פת ערבית והולך לשיעור תורה. היום, בגלל החוב הגדול בו הוא מצוי, החליט לסגור את דלת החנות כבר בשעה 2.30, לפתוח ספר תהלים ולהתחיל לבכות ולהתחנן לפני השי"ת שישלח לו עזרו ומעל, וישיע אותו, כי אם לא ישלם לקבלן את המגיע לו, הדירה לא תועבר לבנו, והוא ייאלץ עוד לשלם קנסות!

נו, חשבתם שהקב"ה יעזוב בן נאמן שכזה, ולא יעמוד לצידו ביום צרה?

דפיקות חזקות בדלת

כעבור זמן קצר, נשמעות דפיקות חזקות בדלת. מיודענו מחליט לא לפתוח, כדי לא להפסיק בתפילה, וממשיך להתפלל בכיית להקב"ה שישיענו מצרתו. אבל משהדפיקות מתגברות והולכות ומרגע לרגע הופכות להיות חזקות יותר, חשש ראובן אולי קרה משהו, והחליט לפתוח את הדלת.

בפתח עומד יהודי המציג עצמו כתושב ארה"ב, ושואל אותו: האם שמך הוא... ונוקב בשמו המדויק של ראובן? משהתשובה היתה חיובית, הודיע האיש שהוא זקוק לרכישה מיידית של 10 ש"ס, 10 סטים של שו"ע, 10 טורים, 10 רמב"ם, ומאות מאות סטים של ספרים נוספים, ראשונים ואחרונים.

ראובן המופתע מבין כבר שהשי"ת האזין לתפילתו, ושלח לו עזרו ממעל, ואז מסביר לו האמריקאי הלו, ואומר שכיון שהחסידות אליה הוא משתייך בארה"ב חנכה בית מדרש חדש, זקוקים שם לכל הספרים הנ"ל בדחיפות.

האיש סיפר שהאדמו"ר שיגר אותו לארץ ישראל 'על מנת שאתייעץ עם דיין פלוני, המקובל על אנשי החסידות שלנו, ואשאל אותו לכתובתו של סוחר נאמן, ישר והגון, שישפך לנו את הספרים הנ"ל. פנית אל הדיין, והוא המליץ לי עליך, ואמר שאין אדם ישר והגון כמוך!'

דומה שאין צורך לפרט ולומר שהדיין המדובר הוא הדיין שישב בדין תורה בין ראובן לשמעון - -

נכבד הנס הגדול שנעשה עימו, כמעט ויצא ליבו של ראובן מרוב התפעמות. יתירה מכך; למרות שהספרים עדיין לא היו מוכנים למסירה, היהודי האמריקאי פתח כבר עתה את ארנקו, ושלשל לידיו את הסכום שיועד לרכישת הספרים - במזומן.

"אם הדיין העיד עליך שהינך אדם הגון, אין לי כל סיבה להחזיק את המזומנים אצלי. קח אותם אליך, וכשרשימת הספרים תהיה מוכנה, תודיע לי, ואבוא לקחתה."

הכסף שקיבל ראובן כיסה את כל החוב שהיה צריך לשלם לקבלן. לא יאומן! אבל בכך עדיין לא הסתיים הסיפור.

קולות ערבים של לימוד תורה

ראובן הולך לביתו שמח וטוב לב. לפתע החל לרדת גשם חזק, מיודענו מחפש קורת גג להסתתר בה, ומוצא אותה מתחת לבניינו של כולל אברכים גדול ומפורסם.

בעומדו שם, עולים באוזניו קולות של לימוד תורה, ערבים מאין כמותם. הוא מחליט ללכת אחרי הקול, המוביל אותו אל תוך ההיכל, והנה שם הוא רואה שני אברכים, הלומדים יחד בחברותא, ושניהם מלאי התלהבות ושמחה, ופיהם אינו פוסק מלמלל בדברי תורה.

הדבר היה בעת הפסקת הצהריים בכולל, ולמרות זאת התמידו שני האברכים בלימודם, וכל הוויתם אומרת רון ורנן.

הוא מבט בהם בהתפעלות יתירה, ומבחין כיצד הם מתענגים ושמחים על התורה, הממלאת את כל ישותם! ולפתע הוא קורא לעצמו, ואומר: 'על מה ולמה אתה שמח עכשיו כל כך? על שהצלחת להחזיר את חובך? תראה איזו שמחה גדולה יש לאברכים אלה כתוצאה מלימוד תורה!'

המספר, הרב פנחס בסר, מציין שמיודענו זה מימש את החלטתו, וזכה לסיים את חייו כשהוא 'אברך כולל' לכל דבר, ולהשאיר אחריו זרע קודש של בנים ובני בנים עוסקים בתורה.

שכן היא אלמנה. קם אחד הגנבים ואמר, רק שניה, יש פה אלמנה שצריכה כסף, אז מה פתאום שאנחנו נשלם את הכל?! צריך לאסוף מכל התושבים שיה בשוה וגם הרב יתן את חלקו וגם אנחנו נתן חלק! אם הרב רוצה, שהוא יתן את כל החלק ממנו עצמו, וכי באיזה זכות הוא דורש מאיתנו לתת את הכל...

זאת אומרת שגם הגנבים דורשים יושר וצדק רק הם מחליטים מה זה צדק! לגנוב מהשני זה משכורת, ולתת צדקה זה גניבה...

כמו אותה נמלה שגונבת הכי הרבה אבל לגנוב מאנשים זה לא גניבה...

וזה מה שאומר שלמה המלך אל אותו עצל שלא לומד, לך אל הנמלה ותראה לאיפה מגיעים כשלא לומדים...

אף גם זה היה אצל הנאצים ימ"ש, שהושיבו את הרוצחים בכלא, אבל להרוג יהודים זה לא רצח.

כך דרכם של אנשים, שרואים כל דבר במבט הצר של הצורך הפרטי, ודבר זה הוא בכל דבר ודבר בכל שלבי החיים, ואפשר להביא לכך דוגמאות מכל שטחי החיים, שרק התורה קובעת מה ישר ומה צריך לעשות

כך בכל דבר ודבר, אם אדם חי עם התורה שהיא קובעת מה צריך רק כך יכול לעבור את החיים. רק כך ידע מה זה השקעה נכונה מה זה צדק ומה ישר וכו'

ובזה נבוא לביאור התמיהות הנ"ל. במחלוקת אנחנו מוצאים את הנקודה הנ"ל בצורה החזקה ביותר. אפשר לראות אנשים שרבים וכל אחד טוען לאמת המוחלטת והצודקת ביותר בעולם, ויירבו טוען אף הוא את אותם המילים לצד ההפוך בדיוק, ואיפה האמת נמצאת? האמת נמצאת בתורה! כל הבעיה מתחילה כשהאדם מסתכל בעיניו שלו הגשמיות והבשריות. האדם הרי מונע מנגיעות ואינטרסים שהן מעוררות אותו, כמו עיוור צבעים שיכול להישבע על אדם שזה ירוק כי הוא בעיניים שלו רואה את זה כירוק.

בא המדרש ואומר "אח נפשע מקרית עוז ומדינים כבירח ארמון (משלי יח) זה קרח שפסע בתורה שהיא עוז שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום כל הבעיה והמחלוקת התחילה בזה שלא רצו לקבל את מה שהתורה אומרת, ומה שהקב"ה ציוה והסתכלו דרך העיניים הרגילות שבהם נראה כאילו יש כאן אי צדק ואי יושר בחלוקת התפקידים. המחלוקת זה לא השרש אלא התוצאה! שפסע בתורה."

ממשיך המדרש ואומר מה הסימן לאמת מוחלטת? באם היא קיימת ויציבה ואינה משתנה. ואת זה רק התורה יכולה לומר, כי אצל האדם הפשוט האמת משתנה לפי העדיפויות והנגיעות, וזה אומר המדרש: "ומדינים כבירח ארמון והלא היה יודע שבעלי דיניו היו קשים כבירח ארמון זה משה ואהרן מה הבריה אינו זו כך משה שגא' (שמות כו) והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". והרי אצל משה ואהרן התורה קובעת והיא כבירח התיכון שאינה משתנה ואינה זזה כמלא נימא ממקומה.

וזהו אמרם "העיני האנשים הם תנקר", וכתב באבן עזרא: העיני האנשים הם "יוש אומרים התרצה להחשיך העינים שלא תראינה כלומר אחיות עינים אתה עושה לנו לא נעלה וכו". א, שהעיד שכל הפרטים מדויקים.

העיניים! אנחנו רואים את כל האמת עם העיניים שלנו. שכן בלי תורה אכן טועים בראיית האמת הצרופה.

רב לכם בני לוי (ט"ז ז')

ברש"י: וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זו?

מסביר רבי דוד מלעלוב ואומר, מה ראה לשטות זו - שרצה להיות פקח ולהתחכם בדרכי ה'...

לפנינו מעשה מופלא ממנו ניתן ללמוד שאדם המחליט להתהלך בתמימות עם בוראו, לעולם אינו מפסיד. תמיד ישלח לו הקב"ה את עזרו וממעל, ויוכיח לו שהתמימות והאליהבה יושר ובאמת, משתלמת, מצדיקה את עצמה. את הסיפור שמענו מרוב פהים בסר שליט"א, שהעיד שכל הפרטים מדויקים.

המעשה התרחש עם בעליה של חנות ספרים בעיר מסוימת. חנות זו היתה שייכת לישיבה פלונית שהשכירה חנויות רבות. הנהלת הישיבה הקפידה לציין בחוזה השכירות את ייעודה המתוכנן של כל חנות שהושכרה. בחוזה שנחתם במקרה זה, צויין שהחנות מיועדת למכירת ספרי קודש, ומכשירי כתיבה.

החליט לעשות מעשה

חנות נוספת הושכרה על ידי הישיבה לאדם אחר, וזו היתה ממוקמת בצמוד לחנות הראשונה. ההסכם עם השוכר השני, כפי שצויין בחוזה, היה על מכירת כלי בית בלבד. לצורך הענין, נקרא לשוכר הראשון בשם ראובן, ולשני - שמעון.

ראובן לא ניצל מעולם את זכותו למכור גם מכשירי כתיבה, הגם שהדבר צויין בחוזה, והסתפק במכירתם של ספרי קודש בלבד. שכנו, שמעון, שראה שראובן אינו מנצל את זכותו למכירת מכשירי כתיבה, החליט לעשות מעשה, והכניס לחנותו מכשירי כתיבה, ומכרם ברווחים נאים. לפני תחילת שנת הלימודים קנה מלאי גדול של מכשירי כתיבה, והרוויח מכך סכומי כסף גדולים.

ראובן, לו היתה שמורה הזכות למכירת מכשירי כתיבה, ראה את כל אשר נעשה, ושתק. הוא לא נהג בצרות עין, ולא מחה בשמעון על שלקח מאתו את הייעוד הזה שנכתב בחוזה השכירות שלו.

והנה, לאחר שראובן השיא כמה מילדיו, ונוקק לסכומי כסף גדולים, עלה בדעתו להיכנס לענף מכשירי הכתיבה, ולמוכרם. גם הוא רכש מלאי גדול, וה' הצליח דרכו, והיו לו רווחים מכובדים ביותר.

והנה, בבוקר לא בהיר אחד, נכנס אליו שמעון, כולו קוצץ וכועס, סר וזעף, ובפיו טענה: 'השנה לא הצלחתי למכור את מכשירי הכתיבה שלי - בגללך!...' שמעתם טיעון!?

וכל זאת למה? - בזכות יושרו והגיונותו.
ולמדנו שכל מי שמתהלך עם הקב"ה בתמימות, לעולם אינו מפסיד.
(ברכי נפשי)

אשר עין בעין נראה את ה' (יד, יד).

"וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לפני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר (ד"ה א' כה) כל אלה בניו להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמעו מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה, תנחומא" (רש"י)

"ויקח קורח, ופרשו וזו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא" רבותי, אינני אומר דברים מעצמי "ויקח קורח - לקח את עצמו לצד אחד, להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה" (רש"י). מה הכוונה "לקח את עצמו".

אתם שומעין? כן, אני שומע שאתם שומעים... ישנה אפשרות לשמוע כיצד שומעים... אדם יכול להרגיש היכן המחשבה של השומע מונחת ובמה היא עסוקה. כי יש אחד השומע אבל המחשבה שלו באמריקה, ואני מרגיש זאת, ויש אחר השומע היטב. [על ידי כך, אני מבין קצת איך אנשים גדולים יכולים לדעת מחשבות של בני אדם, נכון כי אנשים גדולים באמת, ממש מרגישים, יכול להיות שזה גם נקרא רוח הקודש. אוהו, זכיתי וראיתי כעין רוח הקודש אצל אנשים גדולים, אבל לא נעסוק כעת בעניין זה].

קורח היה אדם גדול מאוד. מאד. אל תחשבו שהוא היה, איך אומרים ילד שובב. אלא אדם גדול. רק יצר הרע תפס אותו, נכון.

לכן באמת שואלים חז"ל "קורח שפקח היה מה ראה לחטא גדול שכזה? מה ראה לחלוק על משה ואהרן? מה ראה לשטות זו?" מה פירוש "פיקח"? כי היה יכול לאמר בדיחות? חרף שידע לאמר הלצות? וכי זה פיקח? זה הרי בדחון! עוסק בבידור...

פיקח היינו בעל עיניים פקוחות היו לו עיניים פקוחות לראות. הוא ראה. מה הוא ראה?

"ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו. אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אשתוק", היכן ראה, בעיתון? ב"המודיע" ראה את זה?! הוא ראה בשמים! ברוח הקודש! עינים פקוחות היו לו.

"ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו" - שמואל הנביא וכ"ד משמרות. (כיצד באמת יצא ממנו שמואל? כי בניו שבו בתשובה על פתחו של גיהנום ונשארו חיים, נורא ואיום, זו היתה טעותו, הוא חשב כי שמואל הנביא יוצא ממנו, מחמתו גדולתו, וא"כ זו הוכחה שהוא צדיק, אבל שמואל לא יצא ממנו, אלא מבניו).

יש אנשים השפלים בטבע, תשמעו טוב, בעלי מידות רעות לגמרי. הם יכולים להיות גדולים, ביכולתם להשליך את מידותיהם הרעות. אלא שהם צריכים להתייגע (כיון שהם בעלי מידות קשות). אכן זו תכלית האנשים בעולם - האדם נולד לשבור את טבעו. כך אומרים החסידים, כך סבורים המתנגדים, כך בטוחים החוקרים התורניים, כך מצלצלים הפילוסופים - כל מי שצועד ישר אומר כך, זו התכלית, ובשבילה נברא האדם, והוא זקוק לעבוד על כך כל ימיו ממש. עץ, אילן, אם לא יזרעו סביבו, אם לא ישקוהו, יסקלו את האבנים שעימו, יעשנו את התולעים ממנו וכו' הוא ירקב, יעקר או לגמרי לא יצא ממנו כלום, כך האדם תמיד זקוק לעיבוד "כי האדם עץ השדה" עד זקנה ושיבה.

הקב"ה יודע, אנו לא צריכים ואין לנו יכולת לדעת מדוע הקב"ה ברא פלוני - במידות טובות ואת אלמוני במידות רעות. אך ברור, כי לכל אחד יש חלק שונה בעבודתו, לפעמים חלק גדול ופעמים חלק קטן. הנביאים היו מכירים בחלקו זה של האדם. [אתם יודעים, בתנ"ך מכוונה נביא כ"רואה", כאשר שאול המלך הלך עם הנער לחפש את האתונות שאבדו לאביו, אמר לו הנער "נלכה אצל הרואה" והכוונה לשמואל הנביא. מה פירוש הרואה? - רואה בתוך האדם. מביט לקרבו ורואה את המידות, את הכוחות. לא רק את שלו היה רואה, אלא אף את כל תולדותיו, כל כוחותיו עד סופו].

בקיצור, קורח היה אדם גדול, עד שלא היה לו צורך להתייגע - כדי להיות טוב, (לפחות בנושא זה של מחלוקת נגד משה ואהרן) אדרבה, הוא, הגדול הזה, היה מוכרח להתייגע - כדי להטות את עצמו לאידיך גיטא לדרך הרע. זהו הפשט "ויקח קורח לצד אחר", טבעו לא נטה לכך, אלא הטה ולקח את עצמו לאותו צד.

דל גאה

"לקח את עצמו לצד אחר להיות נחלק על משה ועל אהרן". יש אנשים המגרים יצר הרע בנפשם. מה זאת אומרת המגרים יצר הרע בנפשם? אדם מעורר את התאוה בעצמו. הגמרא אומרת, ואני לא אומר לכם, ח"ו, אני מדבר על עצמי. והלואי כי כלל לא אצטרך לעורר על כך:

"שלושה דברים אין הדעת טובלתם" (פסחים דף ק"ג), ברבינו יונה כתובה גירסא, ורבי אליו לאפיאן היה מצטטה "שלושה דברים הקב"ה שונאם", ואלו הם, דל גאה עשיר מכחש וזקן מנאף ופרנס מתגאה על הציבור בחינם.

"דל גאה". אתה דל, אתה אביון, עני, קבצן, אין לך כלום, מה אתה מתגאה?! עשיר מסכן שיש לו מליונים אז אנשים כביכול נותנים לו גאווה, עושים לו כבוד עד כדי כך שהוא מתנפח, מסייעים לו להתגאות, ואז הגאווה שלו באה בתהליך טבעי בדרך הטבע, אבל אתה דל, אין לך - דל ומתגאה?! אתמהה. הקב"ה שונאו.

"עשיר מכחש" - עשיר משקר. למה אתה צריך לשקר, וכי חסר לך כסף עד כדי כך לשקר. עני המשקר, מילא הוא זקוק לחם מה הוא יכול לעשות? אבל לשם מה אתה משקר, וכי חסר לך איזה דבר? הקב"ה שונאו.

יש מפרשים "מכחש" - כופר ואפיקורוס. הלא אתה רואה כי הקב"ה מעשיר אותך, וכי איזה עשיר לא רואה את הניסים ואת הנפלאות - בדרכו להיות עשיר. ודאי. העולם מספרים הלצה יפה: היה אדם עשיר גדול מאד, וכל עת שהגיע לדי גמר הסכם מסחרי, היה שולח את סגנו לחתום בשמו על ההסכמים. פעם אחת הזדמן דוקא, שסוחר עשיר מאד כמותו, היה במשרד כדי לגמור יחד עסק גדול, ולא התאים לאותו עשיר מכובד לדבר עם הסגן, אמר לו "נו, טוב, נגמור אנחנו את העסק, תחתום אתה וגמרנו למה לערב את הסגן שלך?. העשיר נוכח לראות כי אינו יכול לצאת מהסכך, אמר לו: "אגיד לך את האמת, אינני יודע לחתום בכתב יד..."

"עשיר כמון, עשית כבר מאות עסקאות וכו' אתה לא יודע לחתום את שמך?! אני ממש לא מאמין". אמר לו בחיור:
"אילו ידעתי לחתום לא הייתי עשיר אלא עד עכשיו הייתי שמש בבית הכנסת... ואספר לך דברים כהויתם".

כאשר באתי לאמריקה לא היתה לי פרנסה, הייתי שמש. לאחר כחודש הגבאי נתן לי משכורת. וכיון שצריך לתת קבלה, כתב הוא את הקבלה וביקש ממני שאחתום, התצלתי בפניו "איני יודע לכתוב ולחתום", אמר לי הגבאי בכזו: "שמש כזה שלא יודע לחתום, תלך! אינני מעוניין בשמש כזה" זרק אותי בבושת פנים. הלכתי. למחרת יצאתי והתחלתי לעשות מסחר ככה, ככה, למכור חפצים קטנים ולאגור כסף וכו' ההצלחה האירה לי פנים במהירות עד שנהייתי עשיר, נו, אילו ידעתי לחתום הייתי שמש עד היום...

האם הוא ושכמותו לא רואים ניסים? העובדא הנ"ל זו הלצה, אבל הלצה שאומרת לנו משהו, הלצה בעלת משמעות... - כי כל העשירים הגדולים רואים ניסים בדרך לעשירותם, מתעשרים ללא שליטה אישית - אלא במהירות ובפעת וכדומה, לכן עשיר מכחש וכופר אין זה לפי הטבע? כי לפי השכר האנושי היה עליו לדעת את אלוהיו. הקב"ה שונאו, אם הוא מכחש בו.

"וזקן מנאף", אינני צריך לאמר, ב"ה אינכם זקנים ואני לא רוצה ח"ו לומר דבר כזה. אבל נאמר לדוגמא של "לקח את עצמו לצד אחר" אדם שיש לו עדינות וזכות - עדין וזך, אין לו תאוות כל כך, או שהיו וכבר נעלמו ממנו הרצונות המלוכלכים. מה עושה היצר הרע, נוהג לו טלוויזיה, עתונים מלוכלכים, פלאפון לא כשר, ואדם זה שוכח לב כבורסה ללא מעש ומעורר את התאוה בנפשו מעורר ומעורר - זהו - שלושה הקב"ה שונאם!! - וזו הכוונה "לקח עצמו" "ויקח קורח - לקח את עצמו לצד אחר!".

עכשיו נתבונן ונשאל את עצמנו. חז"ל שואלים ומתריצים "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט" עשה שטות מפני שראה ברוח הקודש, איך יכול להיות דבר כזה, וכי לאחר שראה ברוח הקודש עשה שטות כזו?! פעם שמעתי מר' אליהו לאפיאן ז"ל, שאמר בחיור: שמע מיניה כי גם בעל רוח הקודש צריך ללמוד מוסר, אם לא לומד מוסר גם ברוח הקודש יכול להיות שוטה, להשתטות חלילה. הראיה? מקורח.

"קורח שפיקח היה" פיקח היה והיטפשו. הפיקח נעשה טיפש. אי, וי. כיצד ולמה?

תתבוננו. נדבר היום ממש שיעור הלכה, הלכה ב"הלכות אדם". כן, כן, כך אמר לי הרבי פעם: יש הלכות תפילין, הלכות ציצית, הלכות שבת. מה פירוש? הלכות תפילין, כיצד אדם יניח תפילין. הלכות ציצית? כיצד אדם ילבש ציצית, ויש הלכות אדם. והרי, תחילה צריך להיות אדם, אחר כך יש את ההלכה איך האדם יקשור תפילין. "הלכות אדם" - אלו היסודות של האדם.

במדרש מובאת השאלה "מה ראה לשטות זו", והתשובה "נתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עזריאל". התמיהה היא, כנ"ל איך קורה כעין זה, פיקח בדרגה כזו, יתקנא ויפול כל כך? אם היה אדם חשוב, כיצד הגיעה 'קנאה' אליו? 'קנאה' איך אומרים, היא דבר זול שמוצאים אותו בשוק - אחד מקנא בשני, ראובן מרויח כך וכך אלפים לשנה, גם אני רוצה להרויח עוד יותר, מקנא בו, אבל אדם חשוב מקנא?!

אמר הרבי שלי משל נמרץ, תתבוננו תשמעו - תזכו ותחיו: משל לתותח. כן, תותח גדול עומד בראש ההר. הפצצה בתוכו. אבל לא מפעילים אותו, הבורג לא מוברג. מכסים את התותח יפה, הוא עומד כך שנים, חמש או עשר שנים. חולפים לידו אלפי בני אדם, וכולם עוברים בשלום. ברבות הימים כבר לא מרגישים אפילו כי עומד שם תותח. אבל, אם ביום בהיר, אחד מתקרב ומבריג את הבורג, יוצאת הפצצה - קנאק.

כאשר הפצצה יוצאת ומתפוצצת היא פוגעת, וכי איכפת לה מי העומד שם באותו רגע? אם פוגעת בחתול, החתול מתפוצץ, פוגעת בעץ, העץ מתפוצץ, פוגעת באדם? רחמנא ליצלו, האדם מתפוצץ. והאם יש הבדל אם האדם קטנצ"ק או גדול? אין. באיזה אדם שפוגעת - הוא נהרג.

רבותי. כל מידה ומידה היא פצצה! שומעים? והאם הוא התותח. שומעים? האדם הוא תותח: אם יש בקרבו איזו מידה רעה הרי שיש בקרבו פצצה. הוא נושא עמו פצצה. מה הוא חסר? חסר רק להבריג את הבורג. כל זמן שאינו מבריג את הבורג: "יעמוד" משה בן ר' יענקל - שלישי... יכולות לחלוף שנים, ר' משה בן ר' יענקל - אותו דבר, ממש צדיק נסתר. אבל אלא לפתע ממש, קורת איזו מחלוקת למשל, מתפוצצת הפצצה. כי הופעל הבורג. וכאשר מתפוצצת הפצצה, וכי יש הבדל אם זה ר' משה בן ר' יענקל או ר' יענקל בן ר' ברוך? אם הוא גבוה או נמוך, גדול או קטן?... נורא ואיום.

"קורח שפקח היה מה ראה לשטות שכזו?" התיירוץ הוא "נתקנא". נתקנא! היתה בו מידה של קנאה. כל זמן שלא ראה איזו מחלוקת, אז: יעמוד הרב הצדיק ר' קורח, אבל הנה התפוצצה הפצצה, זהו.

מה כל זה שייך לנו? אוהו, שייך לנו! - קל וחומר בן בנו של קל וחומר: עומד לו אחד באמצע שמונה עשרה, לא נאמר ממש בשמונה עשרה, נאמר "ב'אז ישיר" ופולניו, בטעות, דורך לו חזק על הרגל. רגע, אקדים: יש ירושלמי פלאי פלאים. (אומר לכם רק חלק מהירושלמי). המים של הים הם מלוחים נכון? היה אדם אחד שיכול היה לטול מים מהים, ולתת לכל אחד ואחד מהסובבים לשתות, "שהכל נהיה בדברו" - והם שותים מים מתוקים, מה זה? כיצד? הוא פשוט ידע את השעה שהים אומר שירה לפני הקב"ה, [הרי כל בריה ובריה בעולם אומרת שירה כפי שמוזכר בפרק שירה - הכלב אומר שירה, הדבורה אומרת שירה, כל הבריות אומרות שירה, המים גם כן אומרים שירה], ובשעה שהמים אומרים שירה לפני הקב"ה - הם מתמתקים, כאשר אומרים שירה לפני הקב"ה תלמדת המליחות - נעשים מתוקים והוא ידע לכוון את השעה. מכאן מוסר גדול לאדם האומר שירה לפני הקב"ה, כי הוא צריך להיות מתוק. לא? נו, הוא מתחיל "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת..." לפתע אחד דורך על רגלו.

"לך לעזאזל" הוא קורא - - -

הרי אתה אומר שירה, למה אתה לא מתוק? ובשעה שלא אומרים שירה אך נראים? אוהו...!

ישנה מסכתא דרך ארץ רבה ומסכתא דרך ארץ זוטא, אני לא מאשים אתכם אם אתם לא יודעים את המסכתות הללו, עד שנגיע למסכת דרך ארץ... במסכתא דרך ארץ זוטא לומדים את דרכם של תלמידי חכמים, (יש הלכות דרך ארץ של המון העם - "דרך ארץ רבה" ויש "דרך ארץ זוטא") שם בפרק הראשון מובאת דרכם של תלמידי חכמים, נאמר שם דבר נפלא מאד, תשמעו! זכיתם מפני שאני הרגשתי שאתם שומעים טוב מאד.

"תלמיד חכם צריך שיהא ערב לכל אדם", ערב היינו מתוק. היום אומרים זה הילד מותק, מותק, מותק: "צריך שיהא ערב לכל אדם, ולא יהא כקדרה שאין בה מלח". אכלתם פעם תבשיל שאין בו מלח? משליכים אותו מהפה. ישנם אנשים שהם חמוצים, וכתבלינים שאין בהם מלח, אומרים לו "בוקר טוב" והוא חמוץ, מדוע אתה חמוץ? תהיה מתוק, אומרים לך בוקר טוב? תענה "בוקר אור, שלום עליכם, מה שלומך?", תתמתק קצת, אל תהי' כקדירה שאין בה מלח, אה, ישנם ששחור להם העולם... אבל, צריך שיהא ערב מתוק - לכל אדם.

יתן הקב"ה ויעזרו לנו שבאמת נגדל ונקדש שמו ברבים ובעזרתו יתברך, כל החיים ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן! תזכו ותחיו. (להגיד)

סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם (טז, כז)

מה הכונה - "פן תספו בכל חטאתם"?

מבאר ה"ספורנו", שאם תגעו ותתקרבו לנכסיהם, גם אתם עלולים להיכנס לאדמה אחריהם. הרמב"ן מביא את דברי ה"אבן עזרא", שהקב"ה הזהירם כי בהחלט יכול להיות שליחודי יאבב מאוד - כמה כסף וזהב הולך לטמיון לאדמה, ויחפץ לזכות במשהו - באיזה שעון זהב וכדומה... לכן הזהירה התורה - "שלא יגעו להציל מממונם דבר ולקחת להם, כי חרם הוא, ואם באו להציל מממונם - ירדו שאול כמוהם".

אמרו פעם הלצה, שהיה עשיר גדול, וכפי עשרו כן ממש צרות עינו. כיון שידע שזמנו קרב, הנה הוא הולך מן העולם, וכל ממנוניו ישאר בהכרח לאחרים. את הצער הזה לא יכול היה לסבול, צער קשה ממות - להעביר לאחרים אוצרות כסף ואוצרות זהב שאסף כל ימיו. לכן צויה לכרות לו קבר גדול במיוחד, ולהניס בו איתו אוצרותיו בקברו. הוא הכיר את עבדיו כי נאמנים הם ויעשו כצוואתו. ואכן, עם פטירתו, הם מלאו שקים בכסף וזהב, והיו בדרכם לעברו קברו הגדול.

חלף שם יהודי שכאב לו על המיליונים שהולכים להיקבר באדמה. התקרב אליהם ושאלם: "מדוע אתם חייבים לטרוח כל כך? כמה ערך הכסף וזהב שאתם סוחבים - שלוש מיליון דולר? אתו לכם צ'ק מזומן - בנקאי, תכניסו אותו עמו באדמה, ותתנו לי את הכל... מפני מה נזכרתי בהלצה זו, כי תתחילו לחשוב מה לקח איתו קורח לאדמה."

הגמרא (פסחים ק"ט, א) אומרת: "שלוש מטמוניות הטמין יוסף במצרים: אחת נתגלה לקורח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסוריוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא." עושר שמור לבעליו לרעתו, אמר רבי שמעון בן לקיש: זה עשרו של קורח... אמר רבי לוי: משאוי של שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קורח, וכלהו אקלידי וקליפי דגילדא."

אלו רק המפתחות של הרכוש, געוואלד - סוחבים את המפתחות של אוצרות קורח על הפרדות, לא מפתחות מברזל שמשקלם רב, אלא מפתחות מעור, מה זה מפתח מעור בשביל פרדה לבנה? נאמר שעל פרדה אחת מניחים מאה מפתחות, אם כן לשלש מאות פרדות - שלשים אלף מפתחות. וגם אם נאמר שלכל אוצר יש שלשה מפתחות, הרי שהיו לו עשרת אלפים אוצרות - כספות.

מכל האוצרות הללו אסור היה לטול, אפילו לקחת פרוטה אחת! אם יהודי ראה חתיכת זהב ששוה מאה אלף דולר, ורצה לזכות בה - סופו שנכנס לאדמה יחד עם קורח ועדתו.

נשאלת השאלה: מה איכפת להקב"ה שיעשו דברים טובים עם הכסף - שיהנו ממנו הצדיקים בעם ישראל, שלא חטאו?

גם על כך, אומר ה"ספורנו": "ואת כל הרכוש" - שלא יזכו שיהנו הצדיקים בעמלם, כענין 'נפלה סלע מחיקו ומצאה עני ונתפרנס בה', כלומר אדרבה, הקב"ה לא רצה שיעשו משהו טוב מן נכסיו של קורח. כי אם מהכסף תבא טובה ליהודי, תהיה לו זכות, כמו שנאמר בגמרא לגבי סלע הנופל מכיסו של עשיר, ועני מוצא אותה, שיש לו לעשיר שרע על כך [למרות שלא התכוון] גם כזאת זכות לא רצו מן השמים לתת לקורח.

מוראדיגע זאך!

המילים הללו נותנות לנו מעט מחשבה כמה זכות הוא לאדם כשעושים מהממון שלו דברים טובים, וקל וחומר אם הוא בעצמו עושה מהכסף את הדברים הטובים.

ה' יהיה בעזרנו שנעשה בממנונו דברים טובים וישרים. (יחי ראובן)

ואת כל האדם אשר לקח ואת כל הרכוש (טז, לב)

על הפסוק בקהלת (ה, יב) "עושר שמור לבעליו לרעתו" דרשו חז"ל (פסחים ק"ט, א) "אמר רבי שמעון בן לקיש: זה עשרו של קורח." העושר הזה היה רק "לרעתו", מבלי שתהיה לו כל טובה ממנו.

מספרים כי הברון רוטשילד הגיע לעיירה אחת בשעת בוקר מוקדמת, ושאל מתי מתפללים תפילת שחרית. אמרו לו, בשעה שבע. הוא נכנס לבית הכנסת וראה שכולם כבר נמצאים: הרב, החזן, הדיין, המתפללים, ולמרות זאת לא מתחילים בתפילה...

מששאל לסיבת העיכוב, הסבירו לו כי ה"גביר" שלהעיירה טרם הגיע, וכולם מחכים לו...

עוברות חמש דקות, עשר דקות, וכולם עדיין מחכים...

בשבע ורבע מגיע ה"גביר" עם עיניים שנפתחו לו זה עתה מהשינה, צועד למקומו בכותל המזרח, מתיישב ליד הרב ונותן את האות שאפשר להתחיל בתפילה...

הברון רוטשילד התפלץ בקרבו מחוצפתו של אותו "גביר", רב בית הכנסת צריך להמתין לו, כל ה'עושים' צריך להמתין לו, א חוצפה!...

הברון החליט להעמידו במקומו...

הגיע קריאת התורה. הברון ביקש עליה, ולאחריה עשו לו "מי שברך". כשהגבאי הגיע לקטע "בעבור שיתן" אמר הברון רוטשילד: "בעבור שאני נודב כפי שווי כל רכושו של הגביר!..."

מכיון שהגבאי לא ידע שהעומד לפניו הוא הברון רוטשילד, הוא נזעק ואמר לו: "משויענער! לגביר הזה יש הון עתק!" והברון נשאר בשלו: "בעבור שאני נודב כפי שווי כל רכושו של הגביר..."

נענה הגבאי ואמר לו: "ר' ייד! אל תעשה לי צנות! אם אתה רוצה לתרום לבית הכנסת - תאמר סכום! ואם אינך רוצה לתרום - אין אף אחד שמחייב אותך."

והברון משיב: "כבר אמרתי לך שאני רוצה לתרום! ואף אמרתי לך בדיוק את הסכום שאני מעוניין לתת!"

"ויש לך את הסכום הזה לתרום?" שאל הגבאי.

"יש לי גם פי אלף מהסכום הזה..."

רק אז תפס הגבאי כי הברון רוטשילד בעצמו הוא העומד לפניו...

הגבאי רץ בהתרגשות אל ה"גביר" של העיירה, וביקש ממנו לפרט את סכום הונו, כדי שהברון רוטשילד יידע כמה לתת.

ה"גביר" כמובן סרב לכך כשהוא מצטיק שאינו חושף ברבים את כל רכושו... ניסו לשכנע אותו: "מדובר כאן על הפסד ענק לכל הקהילה. כסף זה שיתרום הברון, יסייע לכל עניי העיירה! אם לא תגלה את סכום הרכוש שבידך - הברון יעזוב את העיירה ונפסיד את הכל!"

והגביר נשאר בסירובו: אי אפשר לדרוש ממני לחשוף את ענייני הפרטיים ברבים!"

מה יש לדבר? כל הקהילה הלכה לביתו של הגביר והחלה לעשות שם הפגנה... אמר להם הברון רוטשילד: "אין צורך שהוא יגלה, יש בכוחי לברר את כל "עושרו" בכוחות עצמי.

הגביר פנה אל העורך דין והרואה חשבון הרלוונטיים והם בדקו ובררו שוב ושוב ו... ונתברר שאין לו כמעט כלום... בלון ריק...

אבל הוא ה"גביר" של העיירה... כולם מחכים לו לתפילה...

"עושר שמור לבעליו לרעתו" מפרש רש"י (קהלת ה, יב) "כעשרו של קורח שעל ידי כן נתגאה וירד לשאול".

בדרך הדרוש

רב לכם בני לוי (טז, ו)
פירש"י וקרח שפקח הי' מה ראה לטעות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו. ותמוה. ובס' כרם חמד כ' ע"פ התרגום יונתן וקמו בחיצפא ואורו הלכתא באנפיה משה רבן על עסק תיכלא, ואיתא בגמ' עירובין שהמורה הלכה בפני רבו, אילו לשאול בלא ודל, והוה שק' לרש"י, וקרח שפקח היה, מה ראה לטעות זה שהורה הלכה בפני משה רבנו, ולא נתירא שמא ימות בלא ודל, לזה מפרש עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו לכן לא חשש.

(ילקוט האורים)

שיצאו ממנו בנים שישמשו כה"ג, לכן גילתה לשערה לאמור דהיא לא היתה נהרת בזה, וא"א שתוכה שיצאו ממנה בנים הגונים ועי"ז הצילתו

וישמע משה ויפול על פניו (טז, ד)

כתב רש"י, מפני הכחלוקת, שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו בעגל וכו'. הנה בעגל המליון משה רבנו על ישראל באמרו לו צוית ולא להם, אולם מכיון שבעשתי מענו "כי כל העדה כולם קדושים, כולם שבענו אנכי ולא יהיה לך" נמצא שגם בעגל חטאו ונתחייבו ולכן רפו דיו של משה.

(מילין קירין)

ויקה קרח וגו' וכן פתל בני ראובן (טז, א)
גמ' סנהדרין (ק"י), חכמת נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און שהצילתו, מה עשתה, סתרה למו"י וכל מי שבא וראה ראשה פרוע חזר לאחוריו עי"ש. וצ"ב הטעם דסתרה שעה וגילתה אותם. וכ' בס' ברית שלום עפ"ד הגמ' דקמחית וכתה שיצאו ממנה ז' בנים ששמשו ככה"ג בשביל שכל ימי' לא יראו קורות ביתה שערות ראשה, ואי' בסנהדרין דאשתו של און לא' מנ"ל אך אי' מר רבה את תלמידו ואי' מר רבה וכו' אך מדאנה דבר פן יאמר בעלה שראוי לו להחזיק במחלוקת זו בשביל שאהרן לקח לו הכה"ג ואולי יזכה